Socialutskottets betänkande

1980/81:30

om socialtjänstlagstiftningen

Motioner

I motion 1980/81:1636 av Anders Gernandt m. fl. (c, m, fp) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller att de i motionen anförda riktlinjerna kommer till uttryck i den kommande socialtjänstförordningen och i socialstyrelsens föreskrifter eller allmänna råd avseende hem för vård eller boende.

I motion 1980/81:1647 av Hans Nyhage (m) och Rolf Dahlberg (m) hemställs att riksdagen beslutar uppskjuta ikraftträdandet av socialtjänstlagen tills vidare.

I motion 1980/81:1636 erinrar motionärerna om att privata institutioner för vård av narkomaner och alkoholmissbrukare efter socialtjänstlagens införande den 1 januari 1982 kommer att regleras av 69 § socialtjänstlagen till skillnad från exempelvis privata ålderdomshem som även i fortsättningen kommer att vara underkastade bestämmelserna i stadgan om enskilda vårdhem m. m. Motionärerna framhåller framför allt vikten av att de föreskrifter eller allmänna råd avseende hem för vård eller boende som kommer att utarbetas inför socialtjänstlagens ikraftträdande utformas med ett icke byråkratiskt synsätt som grund för att missbrukarnas reella krav och behov i största möjliga utsträckning skall kunna tillgodoses. Vikten av att detta arbete sker i samarbete med berörda organisationer understryks liksom att ett remissförfarande kommer till stånd, innan den slutgiltiga formen fastställs. Det framhålls också att nuvarande anvisningar varit utformade på sådant sätt att de skapat problem.

I motion 1980/81:1647 anförs att genomförandet av socialtjänstlagen enligt beräkningar av Svenska kommunförbundet kommer att kosta kommunerna 475 milj. kr. och att det i nuvarande ekonomiska läge inte är försvarbart att ålägga kommunerna en så stor utgift.

Frågan om uppskov med socialtjänstlagstiftningen

Sedan Svenska kommunförbundet gjort beräkningar över kostnaderna för socialtjänstreformen och vissa andra reformer som skulle komma att belasta den kommunala ekonomin, har förbundet nyligen haft överläggningar med regeringen beträffande frågan om uppskov med genomförandet av reformen. Därvid har förbundet – mot bakgrund av bl. a. att långtgående förberedelser för genomförandet av socialtjänstreformen vidtagits – beslutat

att inte kräva ett senareläggande av ikraftträdandet av reformen. Ikraftträdandet har bestämts till den 1 januari 1982. I detta sammanhang vill utskottet också erinra om vad utskottet i det av riksdagen godkända betänkandet SoU 1979/80:44 anfört rörande genomförandet av socialtjänstreformen (s. 21). Utskottet uttalade bl. a. att utvecklingen inom socialtjänsten måste anpassas till de samhällsekonomiska förutsättningarna.

Då det gäller den i motionen angivna kostnaden för genomförandet av socialtjänstreformen vill utskottet nämna att i Svenska kommunförbundets beräkningar även tagits upp kostnader som inte uppstår som en automatisk följd av innehållet i reformen. Sålunda beräknas bl. a. en kostnad för ökad utbyggnadstakt inom barnomsorgen med 100 milj. kr., trots att socialtjänstreformen innebär endast lagtekniska ändringar i fråga om barnomsorgen.

Bestämmelser rörande vissa enskilda vårdinstitutioner

Stadgan (1970:88) om enskilda vårdhem m. m. innehåller bestämmelser om tillsyn och kontroll över enskilda sjukhem och enskilda inrättningar inom socialvårdens område. Anvisningar till stadgan om enskilda vårdhem m. m. har senast 1978 utfärdats av socialstyrelsen (Socialstyrelsens författningssamling 1978:80).

Riksdagen beslutade hösten 1980 om sådan ändring i stadgan att denna fr. o. m. den 1 januari 1982, då socialtjänstlagen träder i kraft, inte skall vara tillämplig på sådant hem för vård eller boende för vilket krävs tillstånd enligt 69 § socialtjänstlagen (1980:620). Den angivna ändringen innebär bl. a. att de privata hemmen för vård av narkomaner och alkoholmissbrukare efter socialtjänstlagens ikraftträdande räknas som hem för vård eller boende enligt 69 § socialtjänstlagen.

69 § socialtjänstlagen (1980:620) har följande lydelse.

Vill en enskild person eller sammanslutning inrätta ett hem för vård eller boende, skall tillstånd sökas hos länsstyrelsen. Ett sådant hem står under löpande tillsyn av socialnämnden i den kommun där hemmet är beläget. Nämnden har rätt att inspektera verksamheten vid hemmet.

Vad som sägs i första stycket gäller även hem som har inrättats för vård under en begränsad del av dygnet. Om enskilda vårdhem finns särskilda bestämmelser.

Enligt vad socialutskottet inhämtat är en socialtjänstförordning under utarbetande i regeringskansliet. I denna kommer vissa föreskrifter rörande hem för vård eller boende att tas in. Här bör också nämnas att det i 67 § socialtjänstlagen stadgas att socialstyrelsen till ledning för tillämpningen av lagen utfärdar allmänna råd.

I samband med behandlingen av socialtjänstlagen gjorde utskottet vissa uttalanden om betydelsen av enskilda vårdinitiativ. Utskottet hänvisar till dessa (SoU 1979/80:44 s. 68). Utskottet hänvisar också till vad utskottet

anförde om den institutionsplanering som åvilar landstingskommunerna och kommunerna (nämnda betänkande s. 83).

Utskottet

I betänkandet behandlas två motioner som rör socialtjänstreformen. I motion 1980/81:1647 av Hans Nyhage (m) och Rolf Dahlberg (m) yrkas att socialtjänstlagens ikraftträdande uppskjuts på grund av de kostnader kommunerna skulle komma att åsamkas genom reformen.

Efter överläggningar med regeringen vidhåller inte Svenska kommunförbundet ett tidigare framställt krav på uppskov med socialtjänstreformen. Inte heller utskottet anser att ikraftträdandet av reformen bör skjutas upp. Motion 1980/81:1647 avstyrks därför.

I motion 1980/81:1636 av Anders Gernandt m. fl. (c, m, fp) tar motionärerna upp frågan om innehållet i de allmänna råd m. m. som skall utfärdas beträffande hem för vård eller boende. I motionen betonas att det inte innebär någon vinst att i en kommande stadga inbegripa byråkratiska och svåruppnåeliga krav, då dessa skulle hindra verksamheten vid hem för rehabilitering av alkohol- och narkotikamissbrukare och omöjliggöra rehabiliteringen av missbrukare. Motionärerna framhåller också vikten av att föreskrifter och allmänna råd utarbetas i samarbete med de berörda organisationerna och att ett remissförfarande kommer till stånd innan den slutgiltiga formen fastställs.

Utskottet anser att enskilda institutioner drivna av exempelvis länkrörelserna kan utgöra viktiga komplement till de offentliga institutionerna. Utskottet har såsom tidigare redovisats uttalat sig i denna fråga i samband med behandlingen av förslaget till socialtjänstlag. Enligt utskottets mening är det dock självklart att även enskilda institutioner bör vara underkastade offentlig kontroll. Att sådan kontroll skall ske har också varit motionärernas utgångspunkt.

Utskottet utgår från att socialstyrelsen, då myndigheten utarbetar allmänna råd rörande bl. a. hem för vård eller boende, genom remissförfarande eller på annat lämpligt sätt skaffar in synpunkter från organisationer som bedriver rehabiliteringsarbete för narkomaner och alkoholmissbrukare. Utskottet utgår också från att de erfarenheter som vunnits när det gäller tidigare bestämmelser och anvisningar tas till vara vid utarbetandet av såväl socialtjänstförordningen som allmänna råd. Utskottet anser det inte erforderligt med något riksdagens initiativ med anledning av motionen. Denna avstyrks således.

Utskottet hemställer

1. beträffande *uppskjutande av ikraftträdandet av socialtjänstlagen*
   att riksdagen avslår motion 1980/81:1647,

2. beträffande *riktlinjer för allmänna råd m. m. beträffande hem för vård eller boende*
att riksdagen avslår motion 1980/81:1636.

Stockholm den 23 april 1981

På socialutskottets vägnar
GÖRAN KARLSSON

Närvarande: Göran Karlsson (s), Gabriel Romanus (fp)*, Rune Gustavsson (c), Evert Svensson (s), Mårten Werner (m), Ivar Nordberg (s), Blenda Littmarck (m), Ulla Tillander (c), Kersti Swartz (fp), Anita Bråkenhielm (m), Stig Alftin (s)*, Karin Israelsson (c), Lena Öhrsvik (s), Maria Lagergren (s) och Anita Persson (s)*.

*Ej närvarande vid betänkandets justering.

GOTAB 66958 Stockholm 1981